

Stärkt kompetens hos polisanställda för att bemöta personer med psykisk ohälsa i ärenden om brott i nära relation

Slutredovisning av regeringsuppdraget Ju2022/02417

Informationsklass Öppen

Polismyndigheten, juni 2025

Innehåll

Innehåll	2
Sammanfattning	3
Förord	4
1 Uppdraget	5
2 Uppdragets genomförande.....	6
3 Förstärkning av myndighetsinterna utbildningsinsatser	8
3.1 Brottsutredarprogrammet – Del 1	9
3.1.1 Kursen Bemötande och kommunikation.....	10
3.1.2 Kursen Särskilt utsatta brottsoffer	11
3.1.3 Särskilt utsatta brottsoffer, seminarium 1 och 2	12
3.1.4 Kursen Skyddsbedömning och brottsofferstöd.....	13
3.2 Brottsutredarprogrammet – Del 2	14
3.2.1 Kursen Särskilt utsatta brottsoffer	15
3.3 Kompetensutvecklingsinsats avseende bemötande av våldsutövare	16
3.4 Kompetensutvecklingsinsats psykisk belastning	17
3.5 Uppföljning och utvärdering.....	18
4 Utveckling av arbetsmetoder	19
4.1 Utveckling av metoder i den brottsutredande verksamheten	19
4.2 Utveckling av brottsförebyggande metoder.....	22
5 Utveckling av samverkansformer och riskbedömningar.....	24
5.1 Kunskapsstöd om möjligheter att dela information	24
5.2 Andra myndigheters kunskapsstöd	25
5.3 Ökad andel medborgarlöften.....	25
6 Övriga insatser och framtida behov	26
6.1 Myndighetsgemensam struktur för operativ samverkan.....	26
6.2 Kommunikation	26

Sammanfattning

Polismyndigheten har den 7 juli 2022 fått i uppdrag att stärka kompetensen hos polisanställda för att bemöta personer med psykisk ohälsa i ärenden om brott i nära relation. Uppdraget ska redovisas i två delredovisningar, den 30 mars 2023 och den 15 juni 2024, samt en slutredovisning senast den 15 september 2025. Den första och andra delredovisningen har lämnats till Regeringskansliet.

Den första delredovisningen innehåller en plan för uppdragets genomförande och redogör även för de sex övergripande målsättningar som uppdragets styrgrupp beslutat. Uppdragets andra delredovisning innehåller en behovsanalys som syftar till att säkerställa att de kompetenshöjande insatser som utformas och de åtgärder som vidtas motsvarar verksamhetens behov. Behovsanalysen genomfördes mot bakgrund av de sex övergripande målsättningar som nämnts ovan.

I aktuell slutredovisning redovisas de åtgärder som genomförts under uppdraget. De åtgärder som vidtagits inom respektive deluppdrag redovisas i avsnitt 3, Förstärkning av myndighetsinterna utbildningsinsatser, avsnitt 4, Utveckling av arbetsmetoder och avsnitt 5, Utveckling av samverkansformer och riskbedömningar. Generella behov och åtgärder samt framtida behov redovisas i avsnitt 6, Övriga insatser och framtida behov.

I avsnitt 3.5 beskrivs hur uppföljning och utvärdering genomförts av de utbildningsinsatser som tagits fram.

Förord

Psykisk hälsa och suicidprevention är en samhällelig angelägenhet som behöver prioriteras och uppmärksammas. Såsom framkommit vid framtagandet av den nationella strategin inom området psykisk hälsa och suicidprevention finns ett tydligt behov av ett stärkt och utvecklat arbete inom området utifrån en ansats som involverar hela samhället. Utmaningarna måste både mötas och lösas gemensamt. Arbetet inom området är ett samhällsgemensamt ansvar som kräver insatser från flera sektorer i samhället, såväl det offentliga som det privata, från civilsamhällets organisationer och från individerna själva.¹

Arbetet inom området psykisk hälsa och suicidprevention handlar också om att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv samt det våldsförebyggande arbetet. Kopplingen till det brottsförebyggande arbetet är också stark.²

Den ökande andelen psykisk ohälsa berör i hög grad Polismyndighetens brottsbekämpande uppdrag då det innefattar att bemöta människor olika livssituationer. Polisanställda i olika funktioner möter dagligen personer med psykisk ohälsa av olika slag, ibland i dessa personers svåraste stund i livet. Detta visar sig bland annat i att antalet inkomna ärenden till regionledningscentralerna avseende psykisk ohälsa och suicidförsök ökat i stigande grad från år till år sedan 2017. Ökningen av ärenden där bemötande av personer med psykisk ohälsa ingår gäller inte minst inom området våld i nära relation där framförallt de våldsutsatta i hög grad drabbas av psykisk ohälsa till följd av trauma. Därutöver har psykisk ohälsa pekats ut som en omständighet som återkommer hos de gärningspersoner som står för det dödliga våldet mot kvinnor. Det är därför angeläget att stärka polisanställdas kompetens att bemöta personer med psykisk ohälsa i ärenden om våld i nära relation som en del i Polismyndighetens delmål om att intensifiera bekämpningen av brott mot särskilt utsatta brottsoffer.

---

¹ Det handlar om livet – nationell strategi inom området psykisk hälsa och suicidprevention, Skr 2024/25:77, s. 3.

² Det handlar om livet – nationell strategi inom området psykisk hälsa och suicidprevention, Skr 2024/25:77, s. 7.

1 Uppdraget

Polismyndigheten har den 7 juli 2022 fått i uppdrag att stärka kompetensen hos polisanställda för att bemöta personer med psykisk ohälsa i ärenden om brott i nära relation. Uppdraget har redovisats i två delredovisningar, den 30 mars 2023 och den 15 juni 2024, samt i aktuell slutredovisning.

I förevarande slutredovisning redovisas arbetet inom respektive deluppdrag att förstärka myndighetsinterna utbildningsinsatser, att utveckla arbetsmetoder och att utveckla samverkansformer och riskbedömningar under avsnitt 3, avsnitt 4 och avsnitt 5. Sådana behov inom de olika deluppdragen som uppmärksammas framåt samt åtgärder som är gemensamma för deluppdragen redovisas under avsnitt 6.

Insatserna i uppdraget ska utgå från det arbete som har bedrivits inom ramen för det tidigare genomförda regeringsuppdraget att stärka kompetensen hos polisanställda för att bemöta personer med psykisk ohälsa.³ Detta uppdrag redovisades den 11 juni 2020 och utmynnade i ett flertal myndighetsinterna utbildningsinsatser. Materialet som ingår i dessa har utgjort en grund vid de utbildningsinsatser och kompetenshöjande åtgärder som utvecklats inom nu aktuellt uppdrag.

Vidare angavs i uppdraget att särskilt fokus ska ligga på att öka kunskapen om att förebygga och bekämpa brott i nära relation men också att förbättra omhändertagandet av brottsoffer och gärningspersoner. Även barnrätts- och jämställdhetsperspektiven ska särskilt iakttas. Det arbete som pågått inom ramen för uppdraget om att inkomma med underlag inför en kommande nationell strategi inom området psykisk hälsa och suicidprevention (S2020/06171) ska därutöver beaktas särskilt.

Vid genomförandet av uppdraget ska Polismyndigheten samverka med andra berörda myndigheter såsom Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten. Polismyndigheten ska vidare samverka med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) samt med övriga aktörer som är av relevans för uppdragets genomförande, till exempel barnrätts-, patient-, brukar-, funktionshinders- och anhörigorganisationer samt organisationer som arbetar mot mäns våld mot kvinnor.

---

³ Ju2017/06176.

2 Uppdragets genomförande

Av Polismyndighetens strategiska verksamhetsplan 2025–2027 framgår att ett av myndighetens mål är en framgångsrik brottsbekämpning. Polisen ska förebygga, ingripa mot och utreda brott för att öka tryggheten och minska brottsligheten. Ett delmål i arbetet är att intensifiera bekämpningen av brott mot särskilt utsatta brottsoffer. Brott mot särskilt utsatta brottsoffer inkluderar brott i nära relation, brott mot barn och sexualbrott.⁴

Som anges i den första delredovisningen, avsnitt 2.3 har det aktuella regeringsuppdraget beröringspunkter med flera av Polismyndighetens långsiktiga mål. I syfte att konkretisera dessa beröringspunkter beslutade uppdragets styrgrupp följande sex övergripande målsättningar för regeringsuppdraget, som syftar till att bidra till myndighetens långsiktiga mål. Utvärderingen av genomförda utbildningsinsatser följs upp med utgångspunkt i aktuella mål.

- Personer med psykisk ohälsa ska känna ökad trygghet och rättssäkerhet i kontakten med polisanställda.
- Ingen ska behöva utsättas för mäns våld mot kvinnor och våld i nära relation som hade kunnat förebyggas.
- Personer med psykisk ohälsa ska bli lotsade till rätt instans för vidare omhändertagande.
- Polisanställda ska ha förmåga att bemöta personer med psykisk ohälsa i ärenden om våld i nära relation för att öka motivationen att medverka genom hela förundersökningen.
- Polisanställda ska känna sig trygga i kontakten med personer med psykisk ohälsa.
- Polisanställda ska upptäcka, förhindra, utreda och lagföra mäns våld mot kvinnor och våld i nära relation genom intern och extern samverkan.

De övergripande målsättningarna för uppdraget ska bidra till utformningen av de aktiviteter som genomförs. Polismyndigheten har valt att utvidga uppdragets omfattning till att inte endast avse ärenden om brott i nära relation utan det bredare begreppet ärenden om våld i nära relation av de skäl som utvecklats i den första delredovisningen, avsnitt 2.2. Begreppet våldsutsatt används nedan för att beteckna både de som har utsatts för våld som inte är brottsligt i straffrättslig mening, såsom psykiskt våld eller ekonomiskt våld, och de som utsatts för brott. Likaså används begreppet våld i nära relation för att beteckna både sådant våld som inte är brottsligt som förekommer i relation samt brott i

---

⁴ Polismyndighetens strategiska verksamhetsplan 2025–2027, s. 8.

nära relation. I de sammanhang då endast Polismyndighetens brottsutredande uppdrag åsyftas används begreppet brott i nära relation.

Som också redogjorts för i avsnitt 2.2 i den första delredovisningen utgår Polismyndigheten från den definition av psykisk ohälsa som tagits fram av Folkhälsomyndigheten, Socialstyrelsen och Sveriges kommuner och regioner i arbetet med regeringsuppdraget. Definitionen av psykisk ohälsa innefattar såväl psykiska besvär som psykiatriska tillstånd.

De åtgärder som vidtagits i uppdraget är baserade på kunskap och beprövad erfarenhet. Det strukturerade analysverktyget Förmågemodellen har använts i arbetet.⁵ Arbetet inom uppdraget har bedrivits i bred samverkan med myndigheter och barnrätts-, patient-, brukar-, funktionshinders- och anhörigorganisationer, vars erfarenheter av polisanställdas bemötande av personer med psykisk ohälsa inhämtats till grund för den behovsanalys som genomförts. I arbetet med regeringsuppdraget har därutöver en referensgrupp, i form av representanter från arbetstagarorganisationer och sakkunniga vid Polismyndigheten, samt representanter från andra myndigheter och organisationer, kallats till digitala och fysiska möten i syfte att lämna synpunkter på uppdragets genomförande.

---

⁵ Förmågemodellen utgår från fyra grundaspekter utifrån vilka en önskad förmåga analyseras. Dessa grundaspekter utgörs av styrning, struktur, kompetens och system. Dessa fyra övergripande aspekter är i sin tur uppdelade i underkategorier. Till exempel består aspekten *styrning* av underkategorierna författning, extern strategisk ledning och beroenden samt intern styrning. *Kompetens* består av erfarenhet, kunskap, attityder och färdigheter. En önskad förmåga analyseras genom att förutsättningarna för förmågan analyseras strukturerat utifrån de fyra grundaspekterna och deras underkategorier.

3 Förstärkning av myndighetsinterna utbildningsinsatser

De myndighetsinterna utbildningsinsatser som tagits fram är innehåll i en ny-utvecklad grundutbildning för brottsutredare (Brottsutredarprogrammet), en kompetensutvecklingsinsats i samverkan med den ideella föreningen Manscentrum, och en kompetensutvecklingsinsats gällande psykisk belastning i arbetet.

Brottsutredarprogrammet riktar sig till alla medarbetare som utreder brott oberoende av brottsområde men även till alla medarbetare som har utredningsåtgärder i sin tjänst eller har en stödfunktion i utredningskedjan. Dessa målgrupper kan löpande ta del av de kurser i programmet som är relevanta för respektive roll. Programmet består av tre delar, varav innehåll som berör bemötande av personer med psykisk ohälsa i ärenden om våld i nära relation återfinns i del ett och två. Programmets tredje del riktar sig till utredare i vissa specialistroller.

I februari 2024 lanserades den första delen av Brottsutredarprogrammet medan den andra delen lanseras under 2025.

Brottsutredarprogrammet är uppbyggt kring konceptet verksamhetsintegrerat lärande. Det verksamhetsintegrerade lärandet innebär att programmets deltagare befinner sig på sin arbetsplats vid de allra flesta utbildningsmoment. Digitala utbildningsmoment i form av genomförandet av e-kurser och digitala seminarium varvas med övningar som deltagaren ska genomföra i verksamheten för att omsätta teori till praktik genom övning. Flera av momenten förutsätter att deltagaren får stöttning av en mer erfaren kollega.

Integreringen av kunskapsinnehåll avseende bemötande av personer med psykisk ohälsa i ärenden om våld i nära relation i Brottsutredarprogrammet har utformats för att tillgodose de behov som framkommit i tidigare genomförd behovsanalys.⁶ Till exempel har utvecklingen av utbildningsinsatser skett inom ramen för grund- och vidareutbildningar för de enskilda funktioner som ofta möter personer i ärenden om våld i nära relation. Kunskapsinnehåll avseende bemötande av personer med psykisk ohälsa i ärenden om våld i nära relation har förlagts tidigt i Brottsutredarprogrammet. Kurserna i programmet har därutöver utformats för att kunna nyttjas i flera typer av utbildnings- och kompetensutvecklingsinsatser och för att kunna riktas till olika målgrupper. Brottsutredarprogrammet och den kompetensutvecklingsinsats inriktad mot bemötande av våldsutövare som tagits fram i samverkan med den ideella

---

⁶ Stärkt kompetens hos polisanställda att bemöta personer med psykisk ohälsa i ärenden om våld i nära relation, Polismyndigheten, juni 2024, avsnitt 1.1.

föreningen Manscentrum utgår därutöver från att deltagare i insatserna kan ta del av dessa vid sin ordinarie arbetsplats. Detta gäller även kompetensutvecklingsinsatsen avseende psykisk belastning i arbetet.

3.1 Brottsutredarprogrammet – Del 1

Som beskrivits i avsnitt 1.2 i den andra delredovisningen har utbildningsmaterial utvecklats och integrerats i brottsutredarprogrammets första del. Utbildningsmaterialet avser följande kunskapsområden.

- Vanliga upplevelser och reaktioner hos personer som har utsatts för våld i nära relation.
- Kunskap om trauma och bemötande av personer som upplevt trauma.
- Kopplingen mellan psykisk ohälsa och utövande av våld i nära relation.
- Psykisk ohälsa som följd av utsatthet för våld i nära relation och sexualbrott.
- Individuella skyddsbedömningar.
- Kunskap om vilka riskfaktorer som finns för våld i nära relation.
- Samverkan med och kunskap om andra aktörer med uppdrag på området psykisk ohälsa och våld i nära relation.
- Samverkan med och kunskap om organisation och funktioner inom Polismyndigheten med uppdrag på området bemötande av personer med psykisk ohälsa i ärenden om våld i nära relation.
- Kontaktförbud.
- Forensiska undersökningar.
- Sekundär traumatisering och omhändertagande av medarbetares egna psykiska hälsa.
- Möjligheter att dela information med stöd av sekretesslagstiftningen.
- Bemötande av personer som lider av psykisk ohälsa i förhörssituationer.

Utbildning inom dessa kunskapsområden skedde inom de digitala kurserna Bemötande och kommunikation, Särskilt utsatta brottsoffer samt Skyddsbedömning och brottsofferstöd. Därutöver fördjupades kunskapen inom ramen

för kurserna Särskilt utsatta brottsoffer - seminarium 1 och Särskilt utsatta brottsoffer – seminarium 2, som vardera innefattar ett digitalt seminarium och kräver att deltagaren först fullgjort kursen Särskilt utsatta brottsoffer. Den primära målgruppen för kurserna är brottsutredare, men även exempelvis ingripandepolis, receptionspersonal samt operatörer vid regionala ledningscentraler och vid polisens kontaktcenter. Mer information om respektive delmoment finns beskrivet i 3.1.1 till 3.1.4.

Inom Brottsutredarprogrammet utgår undervisning om våld i nära relation från begreppet särskilt utsatta brottsoffer, som används som en ingång för att närma sig ämnet. Begreppet särskilt utsatta brottsoffer avser inom ramen för Brottsutredarprogrammet personer som regelbundet utsätts för brott kopplat till allvarliga kränkningar, fysiskt, psykiskt eller andra former av våld, eller sexuella övergrepp, och som samtidigt av olika skäl har ganska små möjligheter att påverka sin livssituation på grund av sitt beroende av människor i sin närhet eller av gärningspersonen. Ett brottsoffer kan dock bli särskilt utsatt också efter enstaka handlingar som utförs av personer som de endast är ytligt bekant med eller av en person som är helt okänd. Sexualbrott är ett sådant exempel där den brottsliga handlingen är så integritetskränkande att den utsatta kan ses som särskilt utsatt.

3.1.1 Kursen Bemötande och kommunikation

Utbildningsmaterialet avseende bemötande av personer med psykisk ohälsa i ärenden om brott i nära relation bygger vidare på utbildningsmaterial som tagits fram under regeringsuppdraget att stärka kompetensen att bemöta personer med psykisk ohälsa, Ju2017/06176. Material som tagits fram under detta regeringsuppdrag har integrerats främst i kursen Bemötande och kommunikation. Kursen har därutöver berikats med kunskapsinnehåll avseende sekundär traumatisering och omhändertagande av medarbetares egna psykisk hälsa. Kursens syfte är att stärka polisanställdas kompetens att på ett professionellt sätt kommunicera med och bemöta personer som deltagaren kommer i kontakt med i sin yrkesroll. Mer övergripande syftar kursen till att stärka rättssäkerheten och tryggheten för såväl allmänheten som för polisanställda. Lärandemålen för kursen är att deltagaren efter ett godkänt resultat ska kunna:

- Motivera valda sätt att agera och kommunicera i olika bemötandesituationer utifrån ett professionellt förhållningssätt.
- Beskriva olika uttryck för psykisk ohälsa samt psykiska och intellektuella funktionsnedsättningar.
- Redogöra för kommunikativa verktyg anpassade för mötet med personer med psykisk ohälsa samt psykiska och intellektuella funktionsnedsättningar.

- Beskriva risker med att i yrkesrollen ofta möta personer med en historik av trauma och psykisk ohälsa eller en på annat sätt svår livssituation.
- Beskriva metoder och tekniker för att förebygga stress och bygga mental motståndskraft på arbetet.

3.1.2 Kursen Särskilt utsatta brottsoffer

Kursen Särskilt utsatta brottsoffer syftar till att polisanställda ska tillägna sig sådan kompetens om särskilt utsatta brottsoffer, så att bemötande och handläggning i dessa ärenden präglas av rättssäkerhet, professionalism och trygghet för alla parter. Lärandemålen för kursen innebär att deltagaren efter kursen ska kunna:

- Beskriva begreppet särskilt utsatta brottsoffer utifrån det brottsutredande och brottsförebyggande uppdraget.
- Förklara hur särskilt utsatta brottsoffer påverkar förundersökningar och brottsutredarens uppdrag.
- Förklara vilka faktorer som driver utsatthet och hur detta kan påverka aktörer i ärendet.
- Beskriva vad barnets bästa kan innebära i ett beslut eller en åtgärd som berör ett barn.
- Förklara bemötandets och förhållningssättets betydelse för att målsägande, vittne och misstänkta i ökad grad medverkar vid brottsutredningar.

Integrerat i kursen finns innehåll om bemötande av personer med psykisk ohälsa i ärenden om brott i nära relation. Innehållet i dessa delar består av text, föreläsningar från forskare och yrkesverksamma inom våld i nära relation och scenariofilmer. Kunskapsinnehåll avseende bemötande av personer med psykisk ohälsa i ärenden om våld i nära relation finns även integrerat i de praktiska övningsmoment som ska genomföras inom ramen för kursen. De praktiska övningsmomenten inom Brottsutredarprogrammet är en del av det verksamhetsintegrerade lärandet.

Introduktion av kursämnet särskilt utsatta brottsoffer sker genom att deltagaren följer ett ärende om våld i nära relation, från att det inkommer till myndigheten till att brottsutredning därefter inleds och genomförs. Parallellt med att moment från ärendet presenteras introduceras definitioner av och bakgrund till begrepp som är viktiga för förståelsen av brott i nära relation som fenomen. I detta sammanhang sätts brott i nära relation in i kontexten av mäns våld mot kvinnor som ett samhällsproblem med koppling till jämställdhet, och i kontexten av myndighetens brottsbekämpande uppdrag. Kopplat till detta belyses även mäns utsatthet för våld i nära relation. Utöver att kön lyfts

som en aspekt av våld i nära relation lyfts även hur aspekter såsom ålder, sexuell läggning, könsidentitet, psykisk ohälsa och funktionsnedsättningar medför särskild utsatthet och sårbarhet för våld i nära relation.

Barnperspektivet introduceras tidigt i kursen genom att det ärende som kursdeltagaren följer utgår från att ett barn larmar polis på grund av pågående våld mellan nära anhöriga. Barns utsatthet för våld och konsekvenserna av det lyfts särskilt och genom kursen återförs deltagaren regelbundet till kunskapsinnehåll som förtydligar barnperspektivet.

I kursen finns kunskapsinnehåll som motsvarar de behov som framkommit i behovsanalysen som redogörs för i uppdragets andra delredovisning i form av följande teman.

- Vanliga upplevelser och reaktioner hos personer som har utsatts för våld i nära relation.
- Bemötande av våldsutövare.
- Sekundär traumatisering och omhändertagande av medarbetares egna psykiska hälsa tas upp och relateras till medarbetarens förmåga att ge ett professionellt bemötande.
- Samverkan med och kunskap om andra aktörer med uppdrag på området psykisk ohälsa och våld i nära relation.
- Organisation och funktionerna inom Polismyndigheten med uppdrag på området bemötande av personer med psykisk ohälsa i ärenden om våld i nära relation

3.1.3 Särskilt utsatta brottsoffer, seminarium 1 och 2

Kursen Särskilt utsatta brottsoffer kompletteras av två kurser som vardera innehåller varsitt seminarium. Det första seminariet inom ämnet särskilt utsatta brottsoffer utgår från teman: utredningsåtgärder utifrån olika ingångar, särskild utsatthet och förhållningssätt och normer. Syftet med kursen är att deltagaren ska tillägna sig en fördjupad förståelse för hur aspekter kring särskilt utsatta brottsoffer påverkar utredningsarbetet vad gäller vilka utredningsåtgärder som ska vidtas, samt när och hur de ska vidtas. Lärandemålet för seminariet är att deltagaren ska kunna dra slutsatser om hur förekomsten av särskilt utsatta brottsoffer påverkar förundersökningar och brottsutredarens uppdrag.

Inom ramen för temat särskild utsatthet diskuterar deltagarna begreppet särskild utsatthet hos brottsoffer och vanliga upplevelser och reaktioner hos personer som har utsatts för våld i nära relation. Under temat utforskas även hur dessa reaktioner påverkar utredningsarbetet och utredaren. Temats förhållningssätt och normer utgår från att deltagarna reflekterar över hur egna

föreställningar och normer gällande våld i nära relation kan påverka hur beslut fattas under brottsutredningen och vilket förhållningssätt som antas.

Det andra seminariet om särskilt utsatta brottsoffer behandlar temat vikten av samverkan, samverkan och bemötande samt professionalism och förhållningssätt. Syftet med kursen är att deltagaren ska tillägna sig en fördjupad förståelse för hur utredarens förhållningssätt och bemötande påverkar utredningsarbetet. Kursen berör vidare vikten av samverkan, som ofta är en förutsättning för de åtgärder och bemötande som våldsutsatta kvinnor och barn efterfrågar under brottsutredningar.

Temat vikten av samverkan innefattar att deltagarna reflekterar och diskuterar kring vilka utmaningar gällande samverkan som en person som lever i en våldsam relation står inför under en brottsutredning samt vilka allmänna skyldigheter brottsutredare och andra tjänstemän har att samverka. Diskussionen utgår från beskrivningen av ett ärende om våld i nära relation med dödlig utgång där brottsoffret varit i kontakt med flera myndigheter utan att få hjälp. Reflektion sker särskilt kring följande teman som motsvarar behov som uppmärksammas i behovsanalysen som redogörs för i uppdragets andra delredovisning.

- Vilka åtgärder som medarbetare kan initiera eller bidra till avseende våldsutsatta kvinnor och barns önskemål om samverkan mellan myndigheter samt bemötande och förhållningssätt.
- Vilka åtgärder rörande samverkan som är viktiga och som medarbetare kan initiera eller bidra till.
- Vilka åtgärder gällande samverkan och bemötande som kan bidra till att få en brottsförebyggande effekt.

3.1.4 Kursen Skyddsbedömning och brottsofferstöd

Kursen Skyddsbedömning och brottsofferstöd består av läsmaterial, föreläsningar och inspelade samtal med yrkesverksamma samt praktiska övningsuppgifter. I kursen finns innehåll som avser att stärka polisanställdas kompetens att bemöta personer med psykisk ohälsa i ärenden om våld i nära relation, vilket återspeglas i lärandemålen för kursen. Dessa är att deltagaren efter avslutad kurs ska kunna:

- Redogöra för vad som förväntas av alla polisanställda som kommer i kontakt med brottsoffer.
- Kunna redogöra för vilka riskfaktorer respektive sårbarhetsfaktorer som ökar hotbilden mot en målsägande.

- Kunna redogöra för processen från individuell skyddsbedömning till en eventuell överlämning till brottsoffer- och personsäkerhetsverksamheten inom polisen.
- Kunna redogöra för hur en vidtagen skyddsbedömning kan göra skillnad och öka framgångsrikt resultat i utredningen.
- Kunna beskriva förundersökningsprocessen för brottsoffer och förklara reglerna för kontaktförbud.

Kursen riktar sig främst till medarbetare som är nya i rollen som brottsutredare men kan gagna fler medarbetarkategorier. Det är möjligt att genomgå kursen helt fristående men deltagare uppmuntras att genomgå kursen Särskilt utsatta brottsoffer först för att få en förförståelse för kursinnehållet.

Genom kursen introduceras deltagaren för brottsoffer- och personsäkerhetsverksamhetens ansvarsområden och organisation samt syftet med den individuella skyddsbedömning som samtliga polisanställda är skyldiga att göra vid brottsanmälan enligt 13 f § förundersökningskungörelsen (1947:948), FUK. Särskild vikt läggs vid risk- och sårbarhetsfaktorer i skyddsbedömningen kopplat till ärenden om våld i nära relation i form av partnervåld, hedersrelaterat våld och fall av olaga förföljelse. Psykisk ohälsa tas genomgående upp som en riskfaktor som ska beaktas i den individuella skyddsbedömningen.

Kursens avslutande del behandlar ämnet brottsofferinformation och stöd och ökar kunskapen hos deltagaren om den information som brottsoffer har rätt till enligt 13 a § FUK. Kopplat till ämnet finns kunskapsinnehåll om hur utsatthet för brott kan orsaka psykiska besvär som påverkar förmågan att minnas och att ta till sig information samt vilka konsekvenser utsatthet för brott kan få för den psykiska hälsan på lång sikt. I denna del av kursen finns även information om hur samverkan med andra myndigheter och aktörer kan ske för att uppfylla kraven i 13 a § FUK. Slutligen informeras om kontaktförbud och polisanställdas ansvar att informera brottsoffer om möjligheten till denna åtgärd.

3.2 Brottsutredarprogrammet – Del 2

Del två av Brottsutredarprogrammet lanseras under 2025 och innefattar fördjupande kurser inom ett flertal olika ämnesområden. Denna del av programmet riktar sig i första hand till deltagare med befintlig utredarkompetens, till exempel ingripandepoliser eller anställda med tidigare erfarenhet och kompetens av brottsutredning, antingen från programmets första del eller annan verksamhet. Utbildningsmaterial om bemötande av personer med psykisk ohälsa i ärenden om våld i nära relation har utvecklats och integrerats i

brotsutredarprogrammets andra del. Utbildningsmaterialet avser en fördjupning av följande kunskapsområden.

- Vanliga upplevelser och reaktioner hos personer som har utsatts för våld i nära relation.
- Kopplingen mellan psykisk ohälsa och utövande av våld i nära relation.
- Psykisk ohälsa som följd av utsatthet för våld i nära relation och sexualbrott.
- Individuella skyddsbedömningar.
- Kunskap om vilka riskfaktorer som finns för våld i nära relation.
- Samverkan med och kunskap om andra aktörer med uppdrag på området psykisk ohälsa och våld i nära relation.
- Samverkan med och kunskap om organisation och funktioner inom Polismyndigheten med uppdrag på området bemötande av personer med psykisk ohälsa i ärenden om våld i nära relation.
- Kontaktförbud.
- Forensiska undersökningar.
- Sekundär traumatisering och omhändertagande av medarbetares egna psykiska hälsa.
- Möjligheter att dela information med stöd av sekretesslagstiftningen.
- Bemötande av personer som lider av psykisk ohälsa i förhörssituationer.

Utbildning inom dessa kunskapsområden skedde inom den digitala kursen Särskilt utsatta brottsoffer.

3.2.1 Kursen Särskilt utsatta brottsoffer

Kursen Särskilt utsatta brottsoffer i den andra delen av Brotsutredarprogrammet innebär en fördjupning av kursen Särskilt utsatta brottsoffer i programmetts första del. Kurserna har samma syfte, det vill säga att polisanställda ska tillägna sig sådan kompetens om särskilt utsatta brottsoffer, så att bemötande och handläggning i dessa ärenden präglas av rättssäkerhet, professionalism

och trygghet för alla parter. Lärandemålen för kursen innebär att deltagaren efter att ha genomgått kursen med godkänt resultat ska kunna:

- Förklara det brottsbekämpande uppdraget utifrån en helhetssyn, systemförståelse och samverkan.
- Identifiera framgångsfaktorer och fallgropar för en robust brottsutredning med aspekter av särskild utsatthet hos brottsoffer.
- Genomföra utredningsåtgärder samt brottsförebyggande och skyddande åtgärder utifrån framgångsfaktorer och fallgropar i ärenden med aspekter av särskild utsatthet hos brottsoffer.
- Förklara komplexa fenomen och intersektionalitet i ärenden med aspekter av särskild utsatthet hos brottsoffer.
- Kritiskt diskutera utredarens roll och förhållningssätt i ärenden med aspekter av särskild utsatthet hos brottsoffer.

Kursens upplägg utgår från tre ärenden varav ett avser ett kvinnofridsbrott, ett avser ett sexualbrott och ett avser ett hedersrelaterat våldsbrott. Inledningsvis fördjupas den teoretiska bakgrunden till kursens innehåll. Fördjupningen förklarar begreppen mäns våld mot kvinnor. Parallellt med att moment från ärendet presenteras introduceras definitioner av och bakgrund till begrepp som är viktiga för förståelsen av brott i nära relation som fenomen. I detta sammanhang sätts brott i nära relation in i kontexten av mäns våld mot kvinnor som ett samhällsproblem med bäring på jämställdheten mellan könen, och i kontexten av myndighetens brottsbekämpande uppdrag. Kopplat till detta belyses även mäns utsatthet för våld i nära relation. Utöver att kön lyfts som en aspekt av våld i nära relation lyfts även hur aspekter såsom ålder, sexuell läggning, könsidentitet, psykisk ohälsa och funktionsnedsättningar medför särskild utsatthet och sårbarhet för våld i nära relation.

3.3 Kompetensutvecklingsinsats avseende bemötande av våldsutövare

Som beskrivs närmare under avsnitt 2.2, Utveckling av brottsförebyggande metoder, har Polismyndighetens brottsförebyggande arbete inom våld i nära relation inriktats särskilt mot att fokusera på att ändra våldsutövares beteende. Strategier för att förändra beteendet kräver särskild kompetens kring bemötande av våldsutövare. Mot bakgrund av detta, samt de behov som redovisats i avsnitt 1.1 i den andra delredovisningen, har en

kompetensutvecklingsinsats avseende bemötande av våldsutövare tagits fram i samarbete med organisationen Manscentrum.⁷

Polismyndigheten har utvecklat en kompetensutvecklingsinsats i samverkan med Manscentrum som är anpassad till myndighetens och medarbetarnas kompetensbehov. Kompetensutvecklingsinsatsen består av en kurs med utbildare från Manscentrum. Insatsen syftar till att utveckla medarbetarens förståelse för våld i nära relationer, ge kunskap om kommunikativa verktyg för att möta våldsutövare och praktiskt stöd om hur fortsatt våld kan förebyggas genom att uppmuntra våldsutövaren att ta emot professionell behandling och stödjande insatser. Insatsen består av föreläsningar, diskussioner och reflektion från deltagarnas egna erfarenheter och har genomförts vid sex utbildningstillfällen under våren 2025. I samband med insatsens genomförande har kommunikationsinsatser skett med polisregionerna om hur kompetensutvecklingsinsatsen utgör ett exempel på hur polisanställdas bemötande av personer med psykisk ohälsa kan stärkas, samt hur detta kunskapsområde är en viktig del i myndighetens brottsbekämpande uppdrag inom området särskilt utsatta brottsoffer.

3.4 Kompetensutvecklingsinsats psykisk belastning

Såsom framförts i uppdragets andra delredovisning finns ett behov att öka kompetensen hos polisanställda om sekundär traumatisering och hur medarbetarens egna psykiska hälsa ska bibehållas vid psykiskt påfrestande arbetsuppgifter. I syfte att öka kunskapen på detta område har en kompetensutvecklingsinsats tagits fram. Insatsens upplägg utgår från att insatsen genomförs i ett gruppsammanhang, till exempel under ett arbetsplatsmöte eller en utbildningsdag. Insatsen består av tre utbildningsfilmer samt ett batteri med diskussionsfrågor. Kursen är flexibel för att kunna passa många typer av målgrupper och för att kunna passas in i olika sammanhang. Insatsen riktar sig till alla medarbetare som arbetar i en funktion som innebär möten med människor. Insatsen är särskilt relevant för dem som möter personer som är utsatta för brott.

---

⁷ Manscentrum är en ideell stiftelse som erbjuder samtalshjälp till enskilda för att klarlägga, bearbeta och finna lösningar på känslomässiga och praktiska problem i livets olika skeden hos män. Även kvinnor med en våldsproblematik kan söka hjälp hos Manscentrum. Den hjälp som erbjuds avser samtalsbaserad psykologisk eller terapeutisk behandling. Utöver detta bedriver Manscentrum utbildningsverksamhet inriktad mot yrkespersoner inom ämnet bemötande av män i kris och våldsutövare. Sedan 2017 drivs också den nationella telefonlinjen Välj att sluta som vänder sig till våldsutövare, anhöriga till våldsutövare och yrkespersoner som möter våldsutövare.

Insatsens syfte är att belysa fenomenet sekundär traumatisering och riskerna med att regelbundet exponeras för andra människors trauman, att ge förslag på verktyg för att hantera dessa risker och förebygga psykosociala arbetsskador samt att skapa förutsättningar för kollegiala samtal och fortsatt arbete kring detta tema. På ett övergripande plan syftar insatsen till att stärka Polismyndighetens förmåga att förebygga och fånga upp psykosociala arbetsmiljöproblem och skapa en hållbar arbetsmiljö.

3.5 Uppföljning och utvärdering

Utbildningsinnehållet kopplat till bemötande av personer med psykisk ohälsa i ärenden om våld i nära relation i Brottsutredarprogrammets första och andra del har följts upp inom ramen för Polismyndighetens kompetensutvecklingsverksamhet.

Den modell för uppföljning och utvärdering som använts beskrivs närmare i slutrapporten för regeringsuppdraget Stärka kompetensen att bemöta psykisk ohälsa.⁸ Uppföljningen fokuserar framför allt på hur kursdeltagare har upplevt lärandeprocessen under en kompetensutvecklingsinsats och i vilken mån deltagaren upplever att lärandemålen uppnåtts samt hur kursinnehåll och lärandeaktiviteter värderas.

Utöver uppföljningen har en utvärdering av utbildningsinsatserna inom Brottsutredarprogrammet skett. Utvärderingen, som mäter effekt, består dels av den uppföljning som beskrivs ovan, samt av en enkätundersökning som genomförts under våren 2025. Enkätundersökningen fokuserar på i vilken mån deltagares upplever en större trygghet vid utförandet av arbetsuppgifter som avser bemötande av personer med psykisk ohälsa i ärenden om våld i nära relation.

---

⁸ Avsnitt 1.1, bilaga 3, Slutrapport för regeringsuppdraget Stärka kompetensen att bemöta psykisk ohälsa Ju 2017/06176/PO.

4 Utveckling av arbetsmetoder

Befintliga arbetsmetoder och sådana arbetsmetoder som varit under utveckling under uppdragets genomförande har anpassats för att stärka kompetensen hos polisanställda för att bemöta personer med psykisk ohälsa i ärenden om våld i nära relation. Anpassningar har skett i linje med de behov som identifierats i uppdragets andra delredovisning.⁹ De aktuella arbetsmetoderna avser både den brottsutredande och brottsförebyggande verksamheten, som tillsammans utgör delar av Polismyndighetens brottsbekämpande arbete.¹⁰

I arbetet har särskild vikt lagts vid bemötande av våldsutsatta. Vidare har de behov som redogörs för i uppdragets andra delredovisning, avsnitt 2.1, givits särskilt fokus.

4.1 Utveckling av metoder i den brottsutredande verksamheten

Befintliga arbetsmetoder i den brottsutredande verksamheten som berör polisanställdas bemötande av personer med psykisk ohälsa i ärenden om våld i nära relation beskrivs i olika kunskapsstöd, till exempel i form av metodstöd. De kunskapsstöd för arbetsmetoder som identifierats vara av störst vikt att utveckla med fokus på att stärka polisanställdas bemötande av personer med psykisk ohälsa i ärenden om våld i nära relation är metodstödet *Våld i nära relation* och metodstödet *Checklistor för initiala utredningsåtgärder vid brott mot särskilt utsatta brottsoffer*.¹¹ Vidare har fristående stödmaterial för bemötande av personer med psykisk ohälsa i ärenden om våld i nära relation utvecklats i form av en informationsfolder som innehåller exempel på organisationer som kan ge stöd vid våld och övergrepp.

---

⁹ Stärkt kompetens hos polisanställda att bemöta personer med psykisk ohälsa i ärenden om våld i nära relation, Polismyndigheten, juni 2024, avsnitt 1.1.

¹⁰ Polismyndighetens strategi för det brottsförebyggande arbetet, PM 2022:12, s. 4.

¹¹ Metodstödet *Checklistor för initiala utredningsåtgärder vid brott mot särskilt utsatta brottsoffer* består av checklistor som ska ge stöd och vägledning för att kvalitetssäkra den initiala handläggningen av ärenden gällande sexualbrott, brott i parrelation, hedersrelaterad brottslighet och brott där barn är involverade. Metodstödet *Våld i nära relation* är ett fördjupande stöd som utvecklats parallellt med checklistorna och som bidrar med bakgrund och sammanhang till de åtgärder som ska övervägas enligt checklistorna. Metodstöden grundar sig på arbetsmetoden 'ett bästa arbetssätt' som utvecklades under 2010–2012 inom ramen för ett gemensamt metodutvecklingsprojekt mellan Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten gällande brott mot barn, våld i nära relation och sexualbrott mot vuxna. Åklagarmyndigheten övergick under 2023 till att beskriva metoden i en rättslig vägledning – Utredningsmetod för särskilt utsatta brottsoffer, som är under utveckling. Åklagarmyndigheten har tagit fram en rättslig vägledning som fördjupar

tillämpningen inom området särskilt utsatta brottsoffer under 2023.¹²

Metodstödet *Våld i nära relation* har uppdaterats 2023 och 2024 och har vid respektive uppdatering bytt namn från *Utredning av brott i nära relation*, till *Brott i nära relation* och slutligen till *Våld i nära relation*.¹³ Metodstödet beskriver arbetssätt och åtgärder för att skapa stabila och robusta förundersökningar vid utredning av brott i nära relationer med vuxna målsäganden. Metodstödet *Checklistor för initiala utredningsåtgärder vid brott mot särskilt utsatta brottsoffer* har uppdaterats under 2023. I checklistorna beskrivs kortfattat de initiala utredningsåtgärder som ska övervägas, till exempel före, under och efter förhör med målsägande och misstänkt.

Vid uppdateringen av metodstödet *Checklistor för initiala utredningsåtgärder vid brott mot särskilt utsatt brottsoffer* har vikt lagts vid bemötande av målsägande och misstänkt. Till exempel anges särskilt att syftet med förhör målsägande ska förklaras vid förhör med både målsägande och misstänkt och att dessa inte ska skam- eller skuldbeläggas under förhöret. Det anges även att syftet med frågorna, som kan vara obekväma, ska förklaras för målsägande och misstänkt. Efter genomfört förhör ska information ges om vilket stöd som målsäganden och misstänkt kan få. Särskild vikt har lagts vid bemötande av målsägande, bland annat genom att frågor om omständigheter som är relevanta för den individuella skyddsbedömning som alla polisanställda ska göras enligt 13 § f FUK ska ställas. Målsäganden ska även informeras om kontaktförbud om det brott som utreds är av sådan art att detta kan komma ifråga. Särskilt stöd för bemötande av barn finns i checklistorna, som också har utvärderats ur ett barnrättsperspektiv.

Metodstödet *Våld i nära relation* utgår från ett likabehandlingsperspektiv och faktorer såsom kön, ålder, sexuell läggning och funktionshinder sätts i relation till utsatthet och utövande av våld i nära relation. Våld mellan vuxna sett i ett barnrättsperspektiv lyfts även genom att metodstödet belyser de negativa konsekvenser som drabbar barn till följd av att deras omsorgspersoner utsätts för våld, bland annat avseende psykisk ohälsa till följd av trauma. I metodstödet förklaras också varför polisens bemötande behöver anpassas i varje situation utifrån individens förutsättningar, som kan avse till exempel psykisk ohälsa, neuropsykiatrisk funktionsnedsättning eller psykiska besvär orsakade av våldsutsatthet och trauma. I metodstödet *Våld i nära relation* finns vidare praktiskt inriktat stöd för hur den individuella skyddsbedömningen enligt 13 f

---

¹² Brott mot barn, Rättslig vägledning 2023:9, Utvecklingscentrum, Åklagarmyndigheten, april 2023.

¹³ Checklistor för initiala utredningsåtgärder vid brott mot särskilt utsatta brottsoffer, 2023 och Polismyndigheten och Metodstöd Våld i nära relation, 2024, Nationella operativa avdelningen, Polismyndigheten.

§ FUK ska genomföras. Innehållet avseende skyddsbedömningar och de strukturerade riskbedömningar som utförs inom brottsoffer- och personsäkerhetsverksamheten har ytterligare förtydligats vid uppdateringen som skedde 2024.

Åtgärderna som beskrivs i metodstöden *Checklistor för initiala utredningsåtgärder vid brott mot särskilt utsatta brottsoffer* och *Våld i nära relation* harmoniserar med Polismyndighetens handbok för förhör (PM 2023:2). I handboken finns stöd för hur polisanställda ska bemöta personer i förhörssituationer som motsvarar behoven som uppmärksammats i den behovsanalys som genomförts inom aktuellt uppdrag.

En viktig framgångsfaktor för att polisanställda ska kunna genomföra sitt uppdrag på ett effektivt sätt är att skapa kunskap och förståelse för hur metodstöden kan användas. En kommunikationsplan har därför tagits fram för att stödja det myndighetsövergripande arbetet med implementeringen av framförallt checklistorna. De kommunikativa åtgärder som vidtagits är bland annat en arbetsyta på polisens intranät där stödmaterial för kommunikation och implementering finns samlat. Flera digitala webinarier har hållits för målgruppen chefer och medarbetare både nationellt och regionalt.

Stödmaterial i form av en informationsfolder har tagits fram och innehåller information om vilka myndigheter och övriga aktörer som kan erbjuda hjälp vid utsatthet eller utövande av våld och övergrepp. Stödmaterialet utgör både ett externt kommunikationsmaterial och ett kunskapsstöd för arbetsmetoder som beskrivs i metodstöden *Checklistor för initiala utredningsåtgärder vid brott mot särskilt utsatta brottsoffer* och *Våld i nära relation*. Foldern är tänkt att framförallt användas av yttre personal, men kan även fungera som stöd för till exempel utredare eller receptionspersonal. Den finns översatt till engelska, arabiska, somaliska, polska och tigrinja och har spridits till andra myndigheter och aktörer via olika myndighetsgemensamma nätverk. En QR-kod i informationsfoldern leder till innehåll om brott i nära relation och vad som händer vid en anmälan om brott på polisens hemsida. Innehållet på hemsidan har kvalitetsgranskats och berikats för att tillgodose de behov som redogörs för i den andra delredovisningen.

Gällande bemötande som sker per telefon, till exempel vid regionledningscentraler och vid polisens kontaktcenter har uppmärksammats behov av att hindra att ljudet från att operatören antecknar vad som sägs i samtalet hörs för inringaren. Anledningen är att operatörerna i de aktuella verksamheterna har erfarenhet av att personer med psykisk ohälsa som ringer in i särskild grad störs av ljudet under samtal med polisen. Utvecklingsarbete pågår för att införa tekniken inom de delar av myndigheten som bemöter personer per telefon.

Det har vidare uppmärksammats att operatörer vid polisens kontaktcenter saknat möjlighet att spela in samtal och förhör som hålls med personer som ringer in, till exempel för att anmäla brott. Avsaknaden av möjlighet att spela in samtal och förhör har inneburit att våldsutsatta har behövt återberätta traumatiserande händelseförlopp vid flera led under en förundersökning, vilket innebär en försämring av bemötande. Utveckling för att införa teknik som möjliggör inspelning av samtal och förhör i verksamheten hos polisens kontaktcenter är pågående.

4.2 Utveckling av brottsförebyggande metoder

Under genomförandet av aktuellt regeringsuppdrag har utveckling skett av metoder för förebyggande av våld i nära relation inom Polismyndigheten. Utvecklingen har till stor del bedrivits inom den nationella operationen Beta som påbörjades under 2023 och syftar till att stärka polisens förmåga att reducera mäns dödliga våld mot kvinnor. Operationen avslutades den 30 juni 2025 och har fokuserat på att kartlägga högriskaktörer för att kunna vidta våldsreducerande insatser i ett tidigt skede, utveckla arbetsmetoder och arbetssätt samt att utveckla en bättre uppföljning.

De brottsförebyggande metoder som utvecklats inom operation Beta är under kontinuerlig utveckling och anpassas efter regionala och lokala förutsättningar. Till grund för dessa metoder och arbetssätt ligger den kunskap som beskrivits i förstudierapporten *Mäns våld mot kvinnor – brottsförebyggande metoder*.¹⁴ I linje med fynden i förstudierapporten avser en viktig del i arbetssätten som utvecklats att fokusera på våldsutövarna och deras våldsamma beteende. För att arbeta fokuserat mot de våldsutövare som riskerar att utöva grovt eller dödligt våld har metoder utvecklats för att identifiera fokuspersoner som har en hög risk att begå dödligt eller grovt våld i nära relation. Eftersom riskfaktorerna omfattar psykisk ohälsa hos våldsutövaren, att våldsutövaren uttalat planer på suicid samt den våldsutsattas rädsla berör de utvecklade metoderna bemötande av personer med psykisk ohälsa i ärenden om våld i nära relation. Utvecklingen av urvalsmetoder har lett till att polisanställda i högre grad uppmärksammar framförallt våldsutövares psykiska ohälsa. Även våldsutsattas psykiska besvär i form av rädsla uppmärksammas oftare. Befintliga metoder för bemötande av våldsutövare med psykisk ohälsa har inom ramen för operation Beta utvecklats för att kunna tillämpas i större utsträckning.

---

¹⁴ Mäns våld mot kvinnor – brottsförebyggande metoder, Nationella operativa avdelningen, Utvecklingscentrum Syd och Väst, A603.597/2021.

Parallellt med den nationella operationen Beta har utveckling av brottsförebyggande metoder riktade mot våld i nära relation skett genom lokala samverkansprojekt, till exempel genom det brottsförebyggande projektet *Trygghetens hus* i Bollnäs, *Islandsmodellen* i polisregionerna Väst och Stockholm, *Trygg relation – fri från våld* i Malmö och *Trygga hem – utan våld* i Bergslagen. Vidare har arbetssätten som utvecklats inom projektet *I gemensam organisation mot relationsvåld*, Igor, implementerats i ordinarie verksamhet i Stockholms innerstad, bland annat genom att en samverkansöverenskommelse tecknats som innefattar direkt och konkret samverkan om särskilt utsatta brottsoffer. De metoder som utvecklas inom dessa lokala samverkansprojekt aktualiserar i hög grad bemötande av personer med psykisk ohälsa i ärenden om våld i nära relation.

5 Utveckling av samverkansformer och riskbedömningar

5.1 Kunskapsstöd om möjligheter att dela information

Ett flertal kunskapsstöd har utvecklats för att öka polisanställdas förmåga till samverkan i enskilda ärenden. Stöden har mot bakgrund av vad som framkommit i den andra delredovisningen, avsnitt 3.1, inriktats mot behovet att stödja polisens lokala samverkan gällande tillämpning av sekretessregler och är avsedda att möjliggöra operativ samverkan som kan anpassas till en lokal kontext.

I det brottsförebyggande arbetet och vid insatser riktade mot barn och unga samt vid brott i nära relationer har Polismyndigheten ett stort behov av att samverka med socialtjänsten. Detta kan ske genom att samlokalisera socialtjänst och polis, till exempel genom att ge medarbetare från socialtjänsten en fysisk arbetsplats i Polismyndighetens lokaler. Inom verksamheten har tveksamheter funnits kring hur samlokalisering kan ske med tillämpning av gällande sekretessregler. Som en åtgärd för att tydliggöra förutsättningarna för polis och socialtjänst att arbeta i gemensamma lokaler har en rättslig promemoria tagits fram som tydliggör hur samlokalisering kan ske.

Den informationsfolder som beskrivs ovan under avsnitt 4.1 har utöver sin funktion som externt kommunikationsmaterial även fungerat som ett kunskapsstöd för polisanställda gällande vilka myndigheter och organisationer som samverkan kan ske med i ärenden om våld i nära relation.

Utveckling har skett för att underlätta delning av information inom ramen för befintliga sekretessbrytande bestämmelser. Som beskrivs i den andra delredovisningen, avsnitt 3.2, har utveckling skett av formulär för att dokumentera vilken information som delas med socialtjänst och hälso- och sjukvården i ärenden om våld i nära relation med stöd av 10 kap. 27 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL, den så kallade generalklausulen. Utöver stöd för dokumentation innehåller formulären även stöd för den intresseavvägning som ska göras mellan intresset som skyddas av sekretess och intresset att lämna informationen till den mottagande myndigheten. Utöver detta har formulär utvecklats för att dokumentera samtycke från våldsutsatta och våldsutövare att dela information med socialtjänst och därigenom bryta den sekretess som gäller till förmån för den enskilde.

Stödmaterial har även utvecklats för samverkan inom brottsoffer- och person-säkerhetsverksamheten. Stödet avser samverkan och informationsdelning

med socialtjänsten, Kriminalvården, Skatteverket och övriga aktörer till exempel i form av organisationer som arbetar mot mäns våld mot kvinnor.

5.2 Andra myndigheters kunskapsstöd

I syfte att informera om den sekretessbrytande bestämmelsen i 10 kap. 18 c § OSL, har Polismyndigheten i samverkan med Sveriges kommuner och regioner, SKR, tagit fram ett kunskaps- och kommunikationsstöd i form av en affisch och ett informationsblad som skickats ut till samtliga av Sveriges kommuner och regioner.

Polismyndigheten har uppmärksammat att möjligheten att använda bestämmelsen i 10 kap. 18 c § OSL inte används i så stor utsträckning och samverkar därför med SKR i syfte att berörda kommuner ska sprida affischen vidare till sina förvaltningar och enheter. Målgruppen är chefer och medarbetare inom socialtjänst och hälso- och sjukvård.

5.3 Ökad andel medborgarlöften

Som framgått i den andra delredovisningen avsnitt 3.1 krävs att samverkan prioriteras på samtliga nivåer för att en lokalt anpassad samverkan ska komma till stånd. En viktig del för att åstadkomma denna prioritering är de medborgarlöften som tecknas mellan polis och kommun. För att öka samverkan behöver andelen medborgarlöften mellan polis och kommun i högre grad innehålla löften avseende våld i nära relation.

Under regeringsuppdragets genomförande har ett flertal kommunikationsinsatser genomförts som beskriver verkan av att innefatta överenskommelser om våld i nära relation i medborgarlöften. I enlighet med vad som beskrivs i avsnitt 6.3 om kommunikation har insatserna riktat sig mot nationella och regionala ledningsgrupper inom huvudmålgruppen chefer och andra medarbetare.

6 Övriga insatser och framtida behov

6.1 Myndighetsgemensam struktur för operativ samverkan

Under genomförandet av regeringsuppdraget har uppmärksamats att det finns behov av att stärka den operativa samverkan mellan polis och andra myndigheter i ärenden om våld i nära relation. Ett förslag som förts fram av andra myndigheter och som kan ha bäring på möjligheten att öka den operativa samverkan avser att fler myndigheter ska ges möjlighet att initiera att det upprättas en samordnad individuell plan (SIP).¹⁵ En sådan plan kan i dagsläget upprättas av socialtjänst eller hälso- och sjukvård enligt 2 kap. 7 § socialtjänstlagen (2001:453) och 16 kap. 4 § hälso- och sjukvårdslagen (2017:30).

Som framkommit i den behovsinventering som redogörs för i den andra delredovisningen, bilaga 2, finns utmaningar kring att skapa operativ samverkan för att stärka bemötandet av personer med psykisk ohälsa i ärenden om våld i nära relation. En del av utmaningen består i sekretessreglernas utformning. I denna del har lättnader i sekretesslagstiftningen genomförts som underlättar operativ samverkan under uppdragets genomförande, se de förändringar som beskrivs i proposition 2024/25:65, Ökat informationsflöde till brottsbekämpningen. Utöver förändringarna i sekretesslagstiftningen finns även behov av en struktur för operativ samverkan kring enskilda våldsutsatta eller våldsutövare, som har behov av insatser från flera myndigheter samtidigt.

Modeller för operativ samverkan utarbetas ofta i lokala sammanhang och drivs i projektliknande former. På grund av detta är de ofta i hög grad beroende av enskilda personer som driver samverkansmodellen eller att de myndigheter som verkar lokalt prioriterar arbetet. Ofta krävs en lång uppstart då formerna för samverkan skapas, kontakter knyts och det bestäms vilka myndigheter som ska ingå. Det skulle underlätta för operativa samverkan om det fanns möjlighet för fler myndigheter att initiera upprättandet av en samordnad individuell plan.

6.2 Kommunikation

Av behovsanalysen som redovisas i uppdragets andra delredovisning framgår vikten av att kunskap om utbildningsinsatser, arbetsmetoder och samverkansformer når polisanställda. Polismyndigheten har därför tagit fram en

---

¹⁵ Underlag till nationell strategi för psykisk hälsa och suicidprevention
Slutredovisning av regeringsuppdrag 2023, S2018/04669/FS (delvis), S2018/06126/FS (delvis) och S2020/06171/FS (delvis), s. 79.

kommunikationsplan som syftar till att planera kommunikationsinsatser som på ett effektivt sätt sprider kunskap om de åtgärder som vidtas inom ramen för regeringsuppdraget till målgrupper både inom Polismyndigheten och till externa samverkansaktörer.

I kommunikationsplanen finns tydliga huvudmål för kommunikationen riktad till både externa och interna målgrupper. Planen utgår vidare från fyra huvudbudskap som Polismyndigheten identifierat som särskilt viktiga för de övergripande målsättningar som beslutats av styrgruppen. Huvudbudskapen är följande.

- Psykisk ohälsa är en riskfaktor för våld och övergrepp som riktas mot kvinnor i och utanför hemmet.
- Polisens uppdrag, inom området psykisk ohälsa kopplat till våld i nära relation, är att förebygga våldet och verka för att fler brott klaras upp.
- Polisens arbete, med psykisk ohälsa kopplat till våld i nära relation, kräver uthållighet, respekt och medmänsklighet.
- Samhällets aktörer behöver agera och arbeta ännu mer tillsammans för att ge våldsutsatta stöd och skydd.

Polismyndighetens huvudmålgrupper består av medborgare, chefer och andra medarbetare samt samarbetspartners. Av dessa är särskilt våldsutövare, våldsutsatta och vittnen till våld prioriterade inom huvudmålgruppen medborgare. Bland huvudmålgruppen chefer och andra medarbetare har nationella och regionala ledningsgrupper samt nationella polisoperationen Beta varit prioriterade, medan myndigheter och civilsamhället prioriterats inom huvudmålgruppen samverkanspartners.

Kommunikationsplanen har innehållit ett urval av aktiviteter samt en tidsplan för genomförandet av dessa. Planen har uppdaterats och reviderats kontinuerligt.